

Sivistysvaliokunta

Lausuntopyyntö 24.6.2024

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi harjoittelijoiden työehtojen parantamisesta ja täytäntöönpanemisesta sekä harjoitteluksi naamioitujen varsinaisten työsuhteiden torjumisesta (harjoitteludirektiivi), sekä valtioneuvoston selvityksestä neuvoston suositukseksi harjoittelun vahvistetuista laatupuitteista

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

SAMOK kannattaa direktiiviehdotuksen tavoitetta parantaa ja vahvistaa työntekijöiksi katsottavien harjoittelijoiden työehtoja sekä torjua harjoitteluiksi naamioituja työsuhteita.

Valtioneuvoston selvitys: neuvoston suositus harjoittelun vahvistetuista laatupuitteista

SAMOK on yhtä mieltä Suomen kannan kanssa siinä, että harjoittelijoiden oikeuksista pidetään huolta, harjoittelut tarjoavat nuorille ja heikossa työmarkkina-asemassa oleville mahdollisuuksia sujuviin siirtymiin työelämään sekä harjoitteluiden osallistavuutta ja rekrytointien läpinäkyvyyttä lisätään. Myös kirjaukset siitä, että kansalliset erityispiirteet ja päätösvalta koulutuspolitiikassa sekä työmarkkinaosapuolten rooli harjoitteluiden järjestämisessä säilyy, ovat kannatettavia. Ammattikorkeakouluissa harjoittelu on pakollinen osa kaikkia ammattikorkeakoulututkintoja. Siksi on tärkeää, että jokaiselle AMK-opiskelijalle turvataan mahdollisuus laadukkaaseen harjoitteluun alasta riippumatta.

SAMOK näkee nykyisen harjoittelun laatupuitteita koskevan suosituksen (2014) puutteena erityisesti sen, ettei suositus kata osana virallista koulutusta tehtyjä harjoitteluja, eikä harjoitteluista maksettavaa rahallista korvausta. Jälkimmäinen

nähtiin puutteena myös komission toteuttamassa harjoittelun laatupuitteita koskevan suosituksen arvioinnissa. SAMOK on tyytyväinen komission ehdotukseen sisällyttää koulutukseen kuuluvat harjoittelut suositukseen, samoin kuin harjoittelujen palkallisuus. Näin ollen SAMOK suhtautuu näiltä osin kriittisesti Suomen kantaan, jonka mukaan harjoittelun palkallisuuteen tulisi suositustekstissä jättää kansallista joustovaraa. Suomessa korkeakouluopiskelijat ovat keskenään hyvin epäyhdenvertaisessa asemassa harjoittelujen palkallisuuden suhteen. SAMOK näkee, että opiskelijalle tulee maksaa korvausta opiskelijan harjoittelussa käyttämästään ajasta elinkustannusten kattamiseksi, mikä kattaa toimeentulon vähintään koko harjoittelun ajan. Tällä hetkellä tilanne esimerkiksi sairaanhoitajaopiskelijoiden kohdalla on ajoittain se, että opiskelijan tulee maksaa ylimääräisiä matkustus- ja asumiskuluja toisella paikkakunnalla suoritettavasta harjoittelusta, jos harjoitteluun soveltuvaa harjoittelupaikkaa ei omalla opiskelupaikkakunnalla ole tarjolla.

Tavoitteiltaan yleistasoinen suositus on perusteltua, samoin kuin se, että harjoittelun palkallisuuden lähtökohtana olisi opiskelijan toimeentulo. Suomen kantana tällä hetkellä on, että suosituksia ei sovelleta säänneltyyn tai pätevyys tuottavaan koulutukseen liittyvään harjoitteluun. SAMOK näkee, että harjoittelusta tulisi saada kohtuullinen korvaus korkeakouluharjoittelussa alasta riippumatta.

Suomi pitää hyvänä suosituksen vapaaehtoista toimeenpanoa. SAMOK huomauttaa, että komission toteuttaman harjoittelun laatupuitteita koskevan suosituksen arvioinnin mukaan jäsenmaissa on tapahtunut vain maltillista kehitystä teemassa. Jos suosituksen toimeenpano on täysin vapaaehtoinen, tavoitteet jäävät mitä todennäköisimmin toteutumatta ja erot maiden välillä kasvavat. SAMOK näkee, että vapaaehtoisuudesta huolimatta Suomen tulee edistää suosituksen tavoitteita kansallisesti ja raportoida niiden edistymisestä kattavasti.

Suositus ehdotuksen tavoitteena on harjoittelujen laadun parantaminen ja työelämään siirtymän tukeminen, erityisesti huolehtimalla oppimis- ja koulutussisältöjen toteutumisesta sekä yhdenvertaisista työehdoista, mukaan lukien palkkaus. SAMOK kannattaa lämpimästi, että jäsenmaiden tulisi huolehtia, että harjoittelusta tehdään kirjallinen sopimus. Sopimuksen sisältö tulee kuitenkin olla harjoitteluiden osalta jokaisen maan ja korkeakoulun itse määriteltävissä. SAMOK muistuttaa, että ammattikorkeakouluissa tehtävä harjoittelu on merkittävä osa tutkintoa. Se on pakollinen osa opintoja, jolloin sen on vastattava myös tutkinnon tavoitteisiin. Tämän vuoksi harjoittelusta laadittavassa kirjallisessa työ- tai harjoittelusopimuksessa tulee määritellä opiskelijan työtehtävät, työharjoittelun ohjaaja ja tavoitteet. Harjoittelijan työajat eivät saa ylittää työsuhteessa olevan työntekijän työaikoja, ja harjoittelusopimuksessa tulee ottaa huomioon ammattikorkeakoulun määrittämät tunnit kirjallisiin töihin.

SAMOK pitää erittäin kannatettavana komission esityksen toimenpiteitä harjoittelujen osallistavuuden parantamiseksi (muun muassa varmistamalla

yhdenvertainen kohtelu ja syrjimättömyys ja parantamalla haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien pääsyä harjoitteluihin ja heidän tavoittamistaan). Suomessa erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden käytännön mahdollisuudet löytää harjoittelu- tai työpaikkaa ovat huomattavasti heikommat kuin kotimaisilla opiskelijoilla. SAMOKin näkemys on, että opiskelijan tulee saada ammattikorkeakoululta tukea harjoittelupaikan etsimisessä. Kansainvälisille opiskelijoille ja erityistä tukea tarvitseville ryhmille tulisi mm. järjestää erillisiä rekrytointitapahtumia, jotta harjoittelujen saavutettavuus helpottuu.

Helsingissä 4.9.2024

Lauri Kujala
Puheenjohtaja

Vellu Taskila
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Roosa Veijola
Eurooppapolitiikan ja
kansainvälisten asioiden asiantuntija
roosa.veijola@samok.fi
050 389 1012

Johanna Fonsell
Koulutuspolitiikan asiantuntija
johanna.fonsell@samok.fi
050 389 1014